gabriel garcia marquez / un domn foarte batrin cu niste aripi enorme
traducere de Miruna si Darie Novaceanu

Dupa trei zile de ploi continui omorisera atit de multi crabi in casa, incit Pelayo a trebuit sa munceasca din greu pentru a iesi din curte si a-i arunca in mare, caci copilul abia nascut avusese arzimi toata noaptea si se vedea ca era din pricina insuportabilei miasme. Lumea era trista din ziua de marti. Cerul si marea erau un tot de cenusa, iar nisipul tarmului, care in martie stralucea ca o pulbere de lumina, se transformase intr-o mocirla de noroi si scoici putrede. Lumina era atit de potolita la amiaza, incit atunci cind se intorcea acasa dupa ce aruncase crabii, lui Pelayo i-a fost greu sa desluseasca ce se misca si se tinguia in fundul curtii. A trebuit sa se apropie mai mult ca sa descopere ca era un barbat batrin, care statea trintit pe burta in noroi si, cu toate marile sale eforturi, nu putea sa se ridice pentru ca-l impiedicau uriasele-i aripi.

Inspaimintat de un astfel de cosmar, a dat fuga in cautarea Elisendei, sotia sa, care tocmai punea comprese copilului bolnav. Au iesit impreuna si s-au indreptat spre fundul curtii, observind corpul cazut cu o uimire muta. Era imbracat ca un peticar. Ii mai ramasesera citeva smocuri decolorate pe craniul chel si foarte putini dinti in gura, jalnica sa conditie de strabunic ud leoarca lipsindu-l de orice grandoare. Aripile sale de vultur urias, murdare si pe jumatate fara pene, se impotmolisera pentru totdeauna in mocirla. Atit de mult s-au uitat la el, si cu atita atentie, incit Pelayo si Elisenda si-au revenit repede din uimire si au sfirsit prin a-l gasi familiar. S-au incumetat chiar sa-i vorbeasca, si el le-a raspuns intr-un grai de neinteles, dar cu o voce de navigator incercat. Astfel au trecut peste inconvenientul aripilor si au cazut de acord cu o foarte buna judecata ca era un naufragiat solitar al vreunei nave straine scufundata de vremea rea. Totusi, au chemat-o ca sa-l vada pe o vecina care stia totul despre viata si moarte, si acesteia i-a fost de-ajuns o privire pentru a-i scoate din eroare.

-Este un inger, le-a spus. Sigur ca venea pentru copil, dar, sarmanul, este atit de batrin, ca l-a doborit ploaia.

A doua zi toata lumea aflase ca Pelayo avea in casa, captiv, un inger in carne si oase. Impotriva sigurantei vecinei intelepte, pentru care ingerii acestor timpuri sint supravietuitorii transfugi ai unei conspiratii celeste, nu i-a lasat inima sa-l omoare cu parul. Pelayo l-a pazit din bucatarie toata dupa-amiaza, inarmat cu bita lui de politist si, inainte de a se duce la culcare, l-a scos tiris din mocirla si l-a inchis cu gainile in cotetul din sirma-mpletita. La miezul noptii, cind a incetat ploaia, Pelayo si Elisenda omorau in continuare crabi. Putin dupa aceea copilul s-a trezit fara febra si cu pofta de mincare. Atunci s-au simtit marinimosi si au hotarit sa puna ingerul pe o pluta cu apa dulce si provizii pentru trei zile, si sa-l lase la voia sortii in largul marii. Dar cind au iesit in curte, odata cu zorii, i-am gasit pe toti localnicii linga cotet, zbenguindu-se cu ingerul fara cea mai mica

evlavie si aruncindu-i lucruri de mincare printre ochiurile plasei de sirma, ca si cind n-ar fi fost o creatura supranaturala, ci un animal de circ.

Parintele Gonzaga a sosit inainte de sapte, alarmat de neobisnuitul stirii. La aceasta ora dadusera fuga pina si curiosii mai putin frivoli decit cei din zori, facind tot felul de presupuneri despre originea captivului. Cei mai simpli gindeau ca va fi numit primarul lumii. Altii, cu un spirit mai aspru, presupuneau ca va fi ridicat la gradul de general cu cinci stele pentru ca sa cistige toate bataliile. Citiva vizionari sperau ca o sa fie pastrat de prasila, pentru a sadi pe pamint o stirpe de oameni cu aripi, intelepti care-si vor asuma treburile universului. Numai ca parintele Gonzaga, inainte de a fi popa, fusese un vestit taietor de lemne. Ivit printre imprejmuirea de sirma, a rasfoit la repezeala catehismul si a cerut sa i se deschida poarta pentru a putea cerceta indeaproape pe acel barbat inspirind mila care, alaturi de gainile nedumerite, parea mai putin om si mai mult oratanie decrepita. Statea retras intr-un colt, intre cojile de fructe si resturile de mincare pe care i le aruncasera vizitatorii matinali, uscindu-si la soare aripile intinse. Strain de obrazniciile lumii, abia daca si-a ridicat ochii de vultur, murmurind ceva pe limba lui, cind parintele Gonzaga a intrat in cotet si i-a dat buna ziua in latineste. Parohul a avut atunci prima banuiala a imposturii sale, dovedind ca nu intelegea limba Domnului si nici nu stia sa-i salute pe trimisii sai. Mai tirziu a observat ca, privit de aproape, parea destul de pamintean: avea un insuportabil miros de ceas rau, partea de dinlauntru a aripilor semanata cu alge parazite si penele mari retezate de vinturi terestre, si nimic din mizerabila sa natura nu era in acord cu distinsa demnitate a ingerilor. Atunci a parasit cotetul si cu o scurta predica i-a prevenit pe curiosi de riscul nestiintei lor. Le-a adus aminte ca demonul are prostul obicei de a recurge la artificii de carnaval pentru a-i zapaci pe nechibzuiti. Le-a argumentat ca daca aripile nu sint elementul principal care determina diferentele dintre un uliu si un aeroplan, cu atit mai putin ar fi pentru a recunoaste ingerii. Cu toate acestea, a promis sa scrie o scrisoare episcopului, pentru ca acesta sa scrie alta superiorului sau si pentru ca acesta sa se adreseze Papei, astfel incit verdictul final sa vina de la tribunalele cele inalte.

Dar prudenta sa a fost ca saminta semanata-n pustiu. Stirea despre ingerul captiv s-a raspindit cu atita repeziciune, incit, doar dupa citeva ore, in curte se facuse o galagie ca la piata si a trebuit sa se aduca trupa cu baionete pentru a inspaiminta tumultul gata sa rastoarne casa. Elisenda, cu sira spinarii incovoiata de maturatul continuu al gunoiului de bilci, a avut, totusi, buna idee de a imprejmui cu un zid curtea si de a cere cinci parale celor ce voiau sa intre sa vada ingerul.

Au venit curiosi pina si din Martinica. A venit un circ ambulant, cu un acrobat zburator, care a trecut ca vintul, de citeva ori, biziind pe deasupra multimii, dar nimeni nu l-a luat in seama pentru ca aripile lui nu erau de inger, ci de liliac sideral. Au sosit pentru a-si cauta sanatatea bolnavii cei mai blestemati din Caraibi: o sarmana femeie care inca de copil isi numara bataile inimii si, iata, nu-i mai ajungeau numerele, un jamaican care nu putea sa doarma pentru ca il tortura zgomotul stelelor, un somnambul care se scula noaptea pentru a desface

lucrurile pe care le facuse ziua, si multi altii cu boli mai putin grave. In mijlocul acelui tambalau de naufragiu, care facuse sa tremure pamintul, Pelayo si Elisenda erau fericiti de oboseala, pentru ca in mai putin de o saptamina umplusera dormitoarele cu bani, si cu toate astea sirul de peregrini care-si asteptau rindul pentru a intra ajungea pina la celalalt capat al orizontului.

Ingerul era singurul care nu participa la propria sa intimplare. Isi petrecea timpul cautind sa-si faca loc in adapostul sau de imprumut, ametit de caldura infernala a candelelor si luminarilor de sacrificiu pe care oamenii le rezemau de imprejmuirea de sirma. La inceput s-au silit sa-i dea sa manince cristale de camfor care, in acord cu intelepciunea vecinei atoatestiutoare, erau alimentul specific al ingerilor. Dar el le-a dispretuit asa cum dispretuise, fara macar sa guste, prinzurile papale pe care i le aduceau pacatosii si niciodata nu s-a stiut daca din cauza ca era inger sau pentru ca era batrin a sfirsit prin a nu minca nimic altceva decit terci de vinete. Unica sa virtute supranaturala parea sa fie rabdarea. Mai ales in primele momente cind il ciuguleau gainile in cautarea parazitilor stelari care se inmulteau pe aripile sale si cind schilozii ii smulgeau penele pentru a-si atinge cu ele cioturile rosietice si pina cind si cei mai milosi aruncau cu pietre in el, silindu-l sa se ridice pentru a-l vedea pe de-a-ntregul. Singura data cind l-au vazut nelinistit a fost cind l-au ars pe spate cu un fier de marcat juncanii, pentru ca ramasese atitea ceasuri nemiscat, incit l-au crezut mort. S-a desteptat tresarind de spaima, racnind intr-o limba ermetica, cu ochii in lacrimi si batind odata din aripi a provocat un virtej de gainat si de praf lunar, o furtuna inspaimintatoare ce nu parea din aceasta lume. Desi multi au crezut ca reactia sa nu a fost de furie, ci de durere, de atunci inainte au avut grija sa nu-l mai supere, intelegind ca nepasarea sa nu era de erou iesit la pensie, ci de cataclism in repaus.

Parintele Gonzaga a infruntat frivolitatea multimii cu formule de inspiratie domestica, asteptind sa-i soseasca hotarirea categorica asupra naturii captivului. Dar posta de la Roma isi pierduse notiunea urgentei. Timpul le trecea cercetind daca vinovatul avea buric, daca graiul sau avea ceva de-a face cu armeana, daca putea sa incapa de mai multe ori in virful unui ac sau daca nu era pur si simplu un norvegian cu aripi. Acele scrisori de dramuire s-ar fi dus si s-ar fi intors pina la sfirsitul veacurilor daca o intimplare providentiala n-ar fi pus capat tribulatiilor preotului.

S-a intimplat ca in acele zile, intre multe alte atractii ale bilciurilor ratacitoare din Caraibi, a venit in sat spectacolul trist al femeii care s-a transformat in paianjen din cauza ca nu si-a ascultat parintii. Taxa de intrare pentru ca sa fie vazuta nu numai ca era mai mica decit cea pentru a-l vedea pe inger, dar, mai mult, ingaduia sa i se puna tot felul de intrebari despre absurda sa contitie si sa fie examinata pe o parte si pe alta, asa incit nimeni sa nu se mai poata indoi de adevarul oroarei. Era o aratare inspaimintatoare, de marimea unui berbec si cu capul de fecioara trista. Dar lucrul cel mai sfisietor nu era figura ei neroada, ci sincera durere cu care povestea amanuntele decaderii sale; fiind aproape o copila, fugise din casa parintilor ca sa mearga la dans si pe cind se intorcea prin padure, dupa ce dansase toata

noaptea fara voie, un tunet groaznic a despicat cerul in doua si prin acea crapatura a iesit fulgerul de pucioasa care a transformat-o in paianjen. Unicul sau aliment erau firimiturile de carne tocata pe care sufletele caritabile se indurau sa i le arunce in gura. Un asemenea spectacol, incarcat de atita adevar uman si de atitea invataturi de minte de temut, trebuia sa-l invinga fara sa si-o fi propus pe acela al unui inger dispretuitor care abia de catadicsea sa-i priveasca pe muritori. Mai mult, putinele minuni, pe care le atribuiau ingerului relevau o certa dezordine mentala, cum ar fi cea a orbului care nu-si recapata vederea, dar caruia-i iesira trei dinti noi, si cea a paraliticului care nu putea sa mearga, dar se gasi pe punctul de a cistiga la loterie, si cea a leprosului caruia ii crescu floarea-soarelui pe rani. Acele miracole de consolare care mai degraba pareau distractii de bilci, zdruncinasera reputatia ingerului cind femeia convertita in paianjen termina prin a le anihila. Astfel se intimpla ca parintele Gonzaga se vindeca pentru totdeauna de insomnie si curtea lui Pelayo ajunse la fel de singura ca in timpurile cit plouase trei zile in sir iar crabii mergeau prin dormitoare.

Stapinii casei nu au avut de ce sa se plinga. Cu banii incasati au construit o casa cu doua etaje, cu balcoane si gradini, cu zid foarte inalt, ca sa nu mai poata intra crabii si cu drugi de fier la ferestre ca sa nu mai intre ingerii. Pelayo a mai pus pe picioare o crescatorie de iepuri de casa foarte aproape de sat si a renuntat pentru totdeauna la chinuitoarea meserie de politist. Elisenda si-a cumparat niste pantofi satinati cu tocuri inalte si multa imbracaminte de matase lucioasa, din aceea pe care o foloseau doamnele cele mai de conditie in duminicile din acele vremuri. Cotetul a fost singurul care n-a meritat atentie. Si daca l-au spalat vreodata cu creolina, arzind boabe de tamiie in interiorul lui, n-au facut-o ca sa-l onoreze pe inger, ci pentru a inlatura mirosul greu de balegar care patrundea ca o fantoma peste tot, gata sa transforma in veche casa cea noua. La inceput, cind copilul a prins sa faca primii pasi, au avut grija sa nu se apropie prea mult de cotet. Dar mai apoi si-au uitat de teama si s-au obisnuit cu duhoarea, astfel ca mai inainte de i se fi schimbat dintii, copilul incepuse sa se joace inlauntrul cotetului, al carui gard putrezit se rupea in bucati. Ingerul nu a fost mai putin ursuz cu el decit cu ceilalti muritori si suporta infamiile cele mai ingenioase cu o blindete de ciine fara iluzii. Amindoi s-au imbolnavit de varicela in acelasi timp. Medicul care l-a ingrijit pe copil nu a rezistat ispitei de a-l vedea si pe inger, descoperind atit de putine batai de inima si atitea zgomote in rinichi, incit i s-a parut imposibil sa mai fie viu. Ceea ce l-a uimit mai mult, fara indoiala, a fost logica aripilor sale. Pareau atit de naturale pentru acel organism pe de-a-ntregul uman, incit nu se putea intelege de ce nu le aveau si ceilalti oameni.

Cind copilul a intrat la scoala, trecuse mult timp de cind soarele si ploaia distrusesera cotetul. Ingerul se tira pe ici pe colo ca un muribund fara stapin. Il scoteau cu lovituri de matura dintr-un dormitor si un moment dupa aceea il descopereau in bucatarie. Parea sa fie in atitea locuri deodata, incit ajunsesera sa creada ca se dedubleaza, ca se repeta pe el insusi in toata casa si Elisenda, exasperata, striga scoasa din sarite ca era o nenorocire sa traiesti in acel infern plin cu ingeri. Abia daca mai putea sa manince, ochii sai de vultur batrin

devenisera atit de tulburi, incit inainta poticnindu-se la fiecare pas, nemairaminindu-i decit cioturile jumulite ale ultimelor pene. Pelayo l-a infasat intr-o cuvertura si a avut bunatatea sa-l lase sa doarma in sopron; abia atunci a observat ca noaptea avea calduri si delira in cuvinte complicate de norvegian batrin. Aceasta a fost una dintre putinele dati cind s-a alarmat, pentru ca gindeau ca e gata sa moara si nici macar vecina inteleapta n-ar fi putut sa le spuna ce se face cu ingerii morti.

Cu toate acestea, nu numai ca a supravietuit iernii grele, ci a parut sa se intremeze odata cu primele raze de soare. A ramas multe zile nemiscat in coltul cel mai retras al curtii, unde nimeni nu-l vedea, iar in primele zile din decembrie au inceput sa-i creasca pe aripi niste pene mari si puternice, pene de uriasa pasare batrina care pareau mai degraba un neajuns in plus al decrepitudinii. Dar el trebuie sa fi stiut ratiunea acestor schimbari, pentru ca era foarte atent ca nimeni sa nu le observe si ca nimeni sa n-auda cintecele de navigator pe care le cinta citeodata sub stele. Intr-o dimineata, pe cind Elisenda taia felii de ceapa pentru prinz un vint care parea ca vine din largul marii a ajuns pina in bucatarie. Atunci a scos capul pe fereastra si l-a surprins pe inger in primele sale tentative de zbor. Erau atit de greoaie, incit taiase cu ghearele o brazda ca de plug printre legume si era gata sa distruga sopronul cu acele nedemne lovituri de aripa care alunecau in lumina si nu intilneau un sprijin in cer. A izbutit in cele din urma sa ia inaltime. Elisenda a scos un oftat de usurare, pentru ea si pentru el, cind l-a vazut trecind pe deasupra ultimelor case, sustinindu-se intr-un fel sau altul printr-un dezastruos filfiit de vultur senil. A continuat sa-l vada pina cind a sfirsit cu taiatul cepei si a continuat sa-l vada pina cind nu a mai fost posibil sa-l vada pentru ca atunci nu mai era un obstacol in calea vietii ei, ci un punct imaginar pe orizontul marii.